

EUROPEISKA FAMILJERÄTTSPRINCIPER RÖRANDE FÖRÄLDRAANSVAR

PREAMBEL

Med insikt om att rådande skillnader mellan de nationella regleringarna rörande familj gradvis minskar;

Med insikt om att kvarstående skillnader hindrar den fria rörligheten av personer inom Europa;

I avsikt att bidra till gemensamma europeiska värderingar rörande barnets rättigheter och välfärd;

I avsikt att bidra till harmoniseringen av familjerätten i Europa och att ytterligare underlätta den fria rörligheten av personer inom Europa;

Rekommenderar Kommissionen för den europeiska familjerätten följande principer:

KAPITEL I: DEFINITIONER

Princip 3:1 Begreppet föräldraansvar

Med föräldraansvar avses ett antal rättigheter och skyldigheter inriktade på att främja och säkerställa barnets välfärd. De gäller i synnerhet:

- (a) omvårdnad, skydd, fostran och utbildning;
- (b) upprätthållande av personliga relationer;
- (c) bestämmande om barnets boende;
- (d) förvaltning av egendom; och
- (e) rättsligt företrädskap.

Princip 3:2 Person med föräldraansvar

(1) Person med föräldraansvar är den som helt eller delvis har sådana rättigheter och skyldigheter som anges i Princip 3:1.

(2) Med beaktande av de följande principerna tillkommer föräldraansvar:

- (a) barnets föräldrar, samt
- (b) andra personer än barnets föräldrar som har föräldraansvar utöver eller i stället för föräldrarna.

KAPITEL II: BARNETS RÄTTIGHETER

Princip 3:3 Barnets bästa

I alla frågor rörande föräldraansvar skall barnets bästa komma i främsta rummet.

Princip 3:4 Barnets självbestämmanderätt

Barnets rätt till självbestämmande skall respekteras, med beaktande av barnets förmåga och behov av att handla självständigt.

Princip 3:5 Icke-diskriminering av barnet

Barn får inte utsättas för diskriminering på grunder såsom kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt, etniskt eller socialt ursprung, sexuell läggning, handikapp, egendom, börd eller annan ställning, oavsett om dessa grunder hänför sig till barnet eller personer med föräldraansvar.

Princip 3:6 Barnets rätt att höras

Om det är rimligt med tanke på barnets ålder och mognad skall barnet ha rätt att bli informerat och tillfrågat och att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas tillbörlig betydelse.

Princip 3:7 Intressekonflikt

Barnets intressen skall alltid skyddas om de kan strida mot de intressen som en person med föräldraansvar har.

KAPITEL III: FÖRÄLDRARS OCH ANDRA PERSONERS FÖRÄLDRAANSVAR

Princip 3:8 Föräldrar

Föräldrar vars rättsliga föräldraskap är fastställt skall ha föräldraansvar för barnet.

Princip 3:9 Andra personer

Även annan person än en förälder får tilldelas föräldraansvar, helt eller delvis.

Princip 3:10 Verkan av upplösning och separation

Föräldraansvaret skall inte påverkas av att föräldrarnas äktenskap eller annat formellt förhållande upplöses eller annulleras eller av föräldrarnas rättsliga eller faktiska separation.

KAPITEL IV: UTÖVANDE AV FÖRÄLDRAANSVAR

DEL A: FÖRÄLDRAR

Princip 3:11 Gemensamt utövande

Föräldrar som har föräldraansvar har lika rättigheter och skyldigheter att utöva det och skall om möjligt utöva det gemensamt.

Princip 3:12 Dagliga frågor, viktiga och brådskande beslut

- (1) Föräldrar med gemensamt föräldraansvar skall ha rätt att ensam besluta i dagliga frågor.
- (2) Viktiga beslut avseende frågor såsom fostran och utbildning, medicinsk behandling, barnets boende, eller förvaltning av barnets egendom skall fattas av föräldrarna gemensamt. I brådskande fall skall en förälder kunna fatta beslut ensam. Den andra föräldern skall bli informerad utan oskäligt dröjsmål.

Princip 3:13 Avtal om utövande

- (1) Med förbehåll för barnets bästa får föräldrar med gemensamt föräldraansvar avtala om hur föräldraansvaret skall utövas.
- (2) Behörig myndighet får granska avtalet.

Princip 3:14 Oenighet om utövande

- (1) När föräldrar med gemensamt föräldraansvar inte kan komma överens i en viktig fråga, får de vända sig till behörig myndighet.
- (2) Behörig myndighet skall främja överenskommelser mellan föräldrarna.
- (3) När en överenskommelse inte kan uppnås skall behörig myndighet dela utövandet av föräldraansvar mellan föräldrarna eller avgöra tvisten.

Princip 3:15 Ensamt utövande på grund av avtal eller beslut

Med förbehåll för barnets bästa får en förälder ensam utöva föräldraansvar

- (a) på grund av avtal mellan föräldrarna enligt Princip 3:13, eller

(b) på grund av beslut av behörig myndighet.

Princip 3:16 Ensamt utövande av en förälder

Om endast en förälder har föräldraansvar skall han eller hon utöva det ensam.

DEL B: ANDRA PERSONER

Princip 3:17 Utövande vid sidan av eller i stället för föräldrarna

En annan person än barnets förälder får vid sidan av eller i stället för föräldrarna utöva föräldraansvar helt eller delvis.

Princip 3:18 Beslut rörande dagliga frågor

En förälders partner som bor med barnet får besluta i dagliga frågor utom när den andra föräldern med föräldraansvar motsätter sig det.

KAPITEL V: FÖRÄLDRAANSVARETS INNEHÅLL

DEL A: BARNETS PERSON OCH EGENDOM

Princip 3:19 Omvårdnad, skydd, fostran och utbildning

- (1) Personer med föräldraansvar skall sörja för barnets omvårdnad, skydd fostran och utbildning i enlighet med vad som krävs med hänsyn till barnets personlighet och utvecklingsbehov.
- (2) Barnet får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.

Princip 3:20 Boende

- (1) Personer som lever isär men som utövar föräldraansvar gemensamt skall komma överens om med vem barnet skall bo.
- (2) På grund av avtal som behörig myndighet har godkänt eller genom beslut av behörig myndighet får barnet bo växelvis med de personer som utövar föräldraansvaret. Den behöriga myndigheten skall beakta omständigheter såsom
 - (a) barnets ålder och synpunkter;
 - (b) förmågan och beredvilligheten hos de personer som delar föräldraansvaret att samarbeta med varandra i frågor rörande barnet, liksom deras personliga situation;

- (c) avståndet mellan deras bostäder och barnets skola.

Princip 3:21 Flyttning

- (1) När en person som har föräldraansvar önskar att ändra barnets boende inom eller utom landet skall han eller hon i förväg informera annan person som har föräldraansvar.
- (2) Om denne motsätter sig ändringen av barnets boende, får båda innehavarna av föräldraansvar vända sig till behörig myndighet för beslut.
- (3) Den behöriga myndigheten skall beakta omständigheter såsom:
 - (a) barnets ålder och synpunkter;
 - (b) barnets rätt att upprätthålla en personlig relation till en annan person med föräldraansvar;
 - (c) förmågan och beredvilligheten hos de personer som delar föräldraansvaret att samarbeta med varandra;
 - (d) deras personliga situation;
 - (e) geografiska avstånd och tillgänglighet;
 - (f) den fria rörligheten av personer.

Princip 3:22 Förvaltning av barnets egendom

- (1) Personer som har föräldraansvar skall förvalta barnets egendom med omsorg och flit så att egendomen behåller och, om möjligt, ökar sitt värde.
- (2) Vid sin förvaltning av barnets egendom får en person med föräldraansvar inte utge gåvor utom på grund av vad som måste anses vara en moralisk förpliktelse.
- (3) Sådan inkomst av barnets egendom som inte behövs för tillbörlig förvaltning eller för barnets försörjning eller uppfostran får, när det behövs, användas för familjens behov.

Princip 3:23 Begränsningar

- (1) Personer med föräldraansvar skall inte förvalta sådan egendom som barnet har förvärvat genom testamente eller som gåva när testatorn eller givaren så förordnat.
- (2) Inte heller skall barnets inkomster förvaltas av person med föräldraansvar utom när barnet inte självt bör bestämma på grund av sin ålder eller bristande mognad.
- (3) När en transaktion kan få betydande ekonomiska konsekvenser för barnet behövs tillstånd av behörig myndighet.

Princip 3:24 Rättslig företrädare

(1) Personer med föräldraansvar är barnets rättsliga företrädare i frågor rörande barnets person eller egendom.

(2) Rättsligt företräderskap skall inte utövas om det finns en intressekonflikt mellan barnet och den som har föräldraansvar.

(3) Om det är rimligt med tanke på barnets ålder och mognad skall barnet ha rätt att företräda sig i rättsliga förfaranden som rör barnet självt.

DEL B: UPPRÄTTHÅLLANDE AV PERSONLIGA RELATIONER

Princip 3:25 Umgänge med föräldrar och andra personer

(1) Barnet och föräldrarna skall ha rätt till regelbundet umgänge med varandra.

(2) Umgänge bör även äga rum mellan barnet och nära anhöriga till barnet.

(3) Umgänge får även äga rum mellan barnet och andra personer med vilka barnet har nära personliga relationer.

Princip 3:26 Umgängets innehåll

(1) Umgänge innebär att barnet stannar en begränsad tid hos eller träffar en förälder eller annan person med vilken barnet inte varaktigt bor, liksom varje annan form av kommunikation mellan barnet och en sådan person.

(2) Sådant umgänge skall vara till barnets bästa.

Princip 3:27 Avtal

(1) Med förbehåll för barnets bästa får föräldrarna och andra personer som avses i Princip 3:25(2) och (3) komma överens om umgänge med barnet.

(2) Behörig myndighet får granska avtalet.

Princip 3:28 Begränsningar

Umgänget får av behörig myndighet begränsas, upplösas eller villkoras om det krävs av hänsyn till barnets bästa.

Princip 3:29 Information till föräldrarna

En förälder har rätt att bli informerad om frågor rörande barnets personliga situation.

KAPITEL VI: FÖRÄLDRAANSVARETS UPPHÖRANDE

Princip 3:30 Upphörande

- (1) Föräldraansvaret upphör när barnet
 - (a) blir myndigt;
 - (b) ingår äktenskap eller registrerat partnerskap;
 - (c) blir adopterat;
 - (d) dör.
- (2) Om en förälders partner adopterar barnet upphör föräldraansvaret i förhållande till den andra föräldern.

Princip 3:31 Föräldrarnas död

- (1) Om föräldrarna har gemensamt föräldraansvar och en av dem dör, skall föräldraansvaret åvila den kvarlevande föräldern ensam.
- (2) Om en förälder som ensam har föräldraansvaret dör, skall föräldraansvaret överföras till den kvarlevande föräldern eller en annan person efter beslut av behörig myndighet.
- (3) Om båda föräldrarna dör och minst en av dem hade föräldraansvaret, skall behörig myndighet vidta åtgärder till skydd för barnets person och egendom.

KAPITEL VII: ENTLEDIGANDE FRÅN OCH ÅTERSTÄLLANDE AV FÖRÄLDRAANSVAR

Princip 3:32 Entledigande från föräldraansvar

Behörig myndighet skall entlediga en person från föräldraansvar, helt eller delvis, när dennes beteende eller försummelse förorsakar en allvarlig risk för barnets person eller egendom.

Princip 3:33 Begäran om entledigande från föräldraansvar

- (1) Entledigande från föräldraansvar får begäras av:
 - (a) en förälder med föräldraansvar;
 - (b) barnet; och
 - (c) en institution som skyddar barnets intressen.
- (2) Behörig myndighet får även av eget initiativ entlediga en person från föräldraansvaret.

Princip 3:34 Återställande av föräldraansvar

Med beaktande av barnets bästa får behörig myndighet återställa föräldraansvaret om de omständigheter som föranledde entledigandet inte längre föreligger.

KAPITEL VIII: FÖRFARANDET

Princip 3:35 Behörig myndighet

- (1) Alla beslut rörande föräldraansvar skall fattas av behörig myndighet som kan vara antingen en judiciell eller en administrativ myndighet.
- (2) När det behövs skall behörig myndighet utse en lämplig person eller ett lämpligt organ för att utreda barnets situation.

Princip 3:36 Alternativ tvistlösning

I alla tvister rörande föräldraansvar skall alternativa tvistlösningsförfaranden finnas tillgängliga.

Princip 3:37 Barnets hörande

- (1) Med beaktande av Princip 3:6 skall behörig myndighet höra barnet i alla förfaranden rörande föräldraansvar. Om myndigheten avstår från det skall det motiveras.
- (2) Behörig myndighet skall antingen höra barnet direkt eller utse en person eller ett organ för att höra barnet.
- (3) Barnet skall höras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till barnets ålder och mognad.

Princip 3:38 Utseende av en särskild företrädare för barnet

När det i ett förfarande rörande föräldraansvar finns risk för en allvarlig intressekonflikt mellan barnet och personerna med föräldraansvar, eller när barnets välfärd annars riskerar att äventyras, skall behörig myndighet utse en särskild företrädare för barnet.

Princip 3:39 Verkställighet

- (1) Om ett beslut av behörig myndighet eller ett verkställbart avtal rörande föräldraansvar inte följs frivilligt, skall det verkställas utan dröjsmål.
- (2) Verkställighet som uppenbarligen strider mot barnets bästa får inte ske.